

ગુજરાત સરકાર
ગૃહ વિભાગ

પરિપત્ર ક્ર.: વિ.૩/પરચ/પાસા/૨૦૨૩/૦૧
સરદાર ભવન, સચિવાલય, ગાંધીનગર
તા. ૦૩/૦૫/૨૦૨૩

વંચાણે લીધા: (૧) ગૃહ વિભાગના તા. ૧૯.૧૦.૨૦૧૫ના પરિપત્ર ક્રમાંક : વિ.૩/પાસા/૧૦૧૫/૧૨.

પરિપત્ર :

રાજ્યમાં જાહેર વ્યવસ્થા અને જાહેર આરોગ્યની જાળવણીને અસર કરતા અસામાજિક તત્ત્વો વિરુદ્ધ નિવારક પગલાં લેવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા ગુજરાત અસામાજિક પ્રવૃત્તિઓ અટકાવવા બાબત અધિનિયમ - ૧૯૮૫ અમલમાં મૂકવામાં આવેલ છે. જેમાં બુટલેગર, ભયજનક, મિલકત પચાવી પાડનાર, અનૈતિક વેપાર ગુનેગાર, ઔષધ ગુનેગાર, કુર વ્યક્તિ અને જુગારનો અહો ચલાવનાર - એ મુજબની વિવિધ કેટેગરીમાં પોલીસ કમિશ્નરેટ વિસ્તારમાં પોલીસ કમિશ્નર દ્વારા તથા જિલ્લા કક્ષાએ સંબંધિત જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પાસા હેઠળ અટકાયત હુકમ કરવામાં આવે છે. પાસા હેઠળ અટકાયત માટે અટકાયત અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવતા હુકમોમાં એકરૂપતા રહે તથા કાયદાકીય જોગવાઈઓનું ઉચિત અમલ થાય તે હેતુસર રાજ્ય સરકાર દ્વારા તા.૨૭/૦૧/૧૯૯૪ થી તા. ૨૩/૦૭/૨૦૦૮ દરમિયાન સમયાંતરે કુલ - ૨૧ પરિપત્રોથી માર્ગદર્શક સૂચનાઓ બહાર પાડવામાં આવેલી છે. નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં દાખલ થયેલ સ્પે.સી.એ.નં. ૬૩૦૯/૨૦૧૫ ની સુનાવણી દરમિયાન નામ. હાઈકોર્ટએ સરકારી વકીલશ્રીને આપેલ સૂચનાઓ તથા નામ. હાઈકોર્ટના તા.૦૮/૦૫/૨૦૧૫ના હુકમને ધ્યાને લઈ રાજ્ય સરકાર દ્વારા અગાઉ આપવામાં આવેલ તમામ માર્ગદર્શક સૂચનાઓના સ્થાને તા.૧૯/૧૦/૨૦૧૫ ના પરિપત્રથી પાસા હેઠળ અટકાયત કરવાની કાર્યવાહી અંગે માર્ગદર્શક સૂચનાઓ બહાર પાડવામાં આવેલ છે.

૨, રાજ્ય સરકાર દ્વારા પાસા કાયદામાં સુધારો કરી તા. ૦૩/૦૯/૨૦૨૦થી અમલમાં આવે તે રીતે પાસા કાયદામાં નીચે મુજબનો ફેરફાર કરવામાં આવેલ છે.

૧. જુગારનો અહો ચલાવનાર કેટેગરીમાં અટકાયત માટે આરોપીને છેલ્લા ત્રણ વર્ષમાં સજા થઈ હોય એવી જે જોગવાઈ હતી તેને રદ કરવામાં આવી છે.
૨. સાયબર ગુનો કરનાર એટલે કે, ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી એક્ટ - ૨૦૦૦ ના પ્રકરણ - ૧૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કરનાર વ્યક્તિ તે કેટેગરીનો ઉમેરો કરવામાં આવ્યો છે.
૩. ભયજનક કેટેગરીમાં આઈ.પી.સી.ના પ્રકરણ - ૦૮ અને ૨૨ હેઠળના ગુનાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
૪. નાણાંની ધીરધાર સંબંધી ગુનો કરનાર કેટેગરીનો ઉમેરો કરવામાં આવ્યો છે.
૫. જાતીય ગુનો કરનાર કેટેગરીમાં આઈ.પી.સી. ની કલમ - ૩૫૪, ૩૭૬, ૩૭૭ તથા પોક્સો એક્ટ હેઠળના ગુના કરનાર વ્યક્તિની અટકાયતની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

૩, પોલીસ કમિશ્નર તથા જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટશ્રી દ્વારા કરવામાં આવતા હુકમો રાજ્ય સરકારની મંજૂરી માટે મોકલવાની કાયદામાં જોગવાઈ છે. અટકાયત હુકમો સંબંધમાં મંજૂરી/ નામંજૂરીનો નિર્ણય લેતા

સમયે કેટલીક બાબતો ધ્યાને આવી છે. પાસા હેઠળ અટકાયત કરતા સમયે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો અંગે તા. ૧૯/૧૦/૨૦૧૫ ના પરિપત્ર, તા. ૦૭/૦૮/૨૦૧૮ના પરિપત્ર, નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટના ચુકાદાઓ/તારણો લક્ષમાં લઈ ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો અંગે તા. ૦૭/૦૧/૨૦૧૮ના નામજોગ પત્રથી આપવામાં આવેલ સૂચનાઓ અમુક કેસોમાં ઉચિત રીતે લક્ષમાં લેવામાં આવતી ન હોવાનું જણાયું છે.

૪, ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષની સ્પે.સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૫૫૦૬/૨૦૨૩ની તા.૨૯/૦૩/૨૦૨૩ તથા તા.૦૫/૦૪/૨૦૨૩ના સુનાવણી દરમિયાન પાસા અંગેની માર્ગદર્શક સૂચનાઓ અંગે વિચારણા થયેલ. નામ. હાઈકોર્ટએ તા. ૦૫/૦૪/૨૦૨૩ના હુકમથી પાસા હેઠળ અટકાયત માટેની માર્ગદર્શક સૂચનાઓ બહાર પાડવા રાજ્ય સરકારને જણાવેલ છે. માર્ગદર્શક સૂચનાઓ તૈયાર કરતા સમયે નીચેના ચૂકાદાઓ લક્ષમાં રાખવા નામ. હાઈકોર્ટ દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું છે.

- ❖ વિજય નારાયણ સિંઘ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય કેસ ૧૯૮૪ તથા ખાજા બિલાલ અહેમદ વિરુદ્ધ તેલંગાણા રાજ્ય કેસ ૨૦૨૦
- ❖ બંકા સ્નેહા શીલા વિરુદ્ધ તેલંગાણા રાજ્ય : (એસ.એલ.પી.(ફિમિનલ) નં.૪૭૨૯/૨૦૨૧) કેસમાં તા.૦૨/૦૮/૨૦૨૧નો નામ. સુપ્રિમ કોર્ટનો આદેશ.
- ❖ મદ્યાદા કે શ્રી રામ વિરુદ્ધ તેલંગાણા રાજ્ય: (ફિમિનલ અપીલ નં. ૫૬૧/૨૦૨૨) કેસમાં તા.૦૪/૦૪/૨૦૨૨નો નામ. સુપ્રિમ કોર્ટનો આદેશ
- ❖ સુશાંતા કુમાર બનિક વિરુદ્ધ ત્રિપુરા રાજ્ય: (ફિમિનલ અપીલ નં. ૧૭૦૮/૨૦૨૨) કેસમાં તા.૩૦/૦૯/૨૦૨૨નો નામ. સુપ્રિમ કોર્ટનો આદેશ.

૫, નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટનો તા.૦૫/૦૪/૨૦૨૩નો હુકમ ધ્યાને લેતાં પાસા હેઠળ અટકાયત માટે તા.૧૯/૧૦/૨૦૧૫ના પરિપત્રથી આપવામાં આવેલ સૂચનાઓ ઉપરાંત નીચેની બાબતો અટકાયત હુકમ કરતાં સમયે ધ્યાને લેવા આથી પુનઃ જણાવવામાં આવે છે.

1. હાઈકોર્ટ તથા સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા વિવિધ ચુકાદાઓમાં જાહેર વ્યવસ્થા અને કાયદો વ્યવસ્થા વચ્ચેની ભેદરેખા નક્કી કરી છે. અટકાયત હુકમ કરતા સમયે આ બાબત ખાસ લક્ષમાં રાખવી. આ સંબંધમાં નામ. સુપ્રિમ કોર્ટના કેટલાક ચુકાદાઓના ઉદ્ધરણો નીચે મુજબ છે.

– કોઈપણ ગુનો કે બનાવ કે જે સમાજ કે લોકોને મોટા પ્રમાણમાં સીધી રીતે અસર કરે તેવા સંજોગોમાં જાહેર વ્યવસ્થાની જાળવણીને અસર થાય છે – તેવું નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ તથા વિવિધ હાઈકોર્ટો દ્વારા મૂલવવામાં આવ્યું છે.

– A mere apprehension of a breach of Law and order is not sufficient to meet the standard of adversely affecting the “maintenance of public order.”

– As is well-known, the expressions “ Law and Order”, “ Public Order” and “ security of state” are different from one another.

- Does the expression “Public Order” take in every kind of disorders or only some of them ? The answer to this serves to distinguish “Public Order” from “Law and Order”, because the later undoubtedly takes in all of them. Public order if disturbed, must lead to public disorder. Every breach of the peace does not lead to public disorder. When

two drunkards quarrel and fight, there is disorder but not public disorder. They can be dealt with under the powers to maintain law and order but cannot be detained on the grounds that they were disturbing public order.

- Supposed that the two fighters were of rival communities and one of them tried to raise communal passions the problem still one of law and order but raises the apprehension of public disorder.

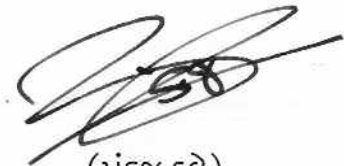
2. ભયજનક કેટેગરીમાં અટકાયત માટે આરોપી ગુનાહિત પ્રવૃત્તિ વારંવાર કરતો હોવાનું સાધનિક કાગળો પરથી ફલિત થવું જોઈએ. (Habitually commits offences) કેટલાક કેસોમાં બે થી વધારે ગુનાઓ વચ્ચે લાંબો સમયગાળો હોય છે. જ્યારે કેટલાક કેસોમાં જામીન ઉપર છૂટ્યાને લાંબો સમય વીતી ગયા બાદ અટકાયત હુકમ કરવામાં આવે તે દરમિયાન અન્ય કોઈ ગુનાહિત પ્રવૃત્તિમાં સંડોવાયા હોવાનું સાધનિક કાગળો પરથી અમુક કેસોમાં જણાઈ આવતું નથી. અટકાયત સંબંધમાં નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટ તથા સુપ્રિમ કોર્ટના વિવિધ ચૂકાદાઓ ધ્યાને લેતાં, આવા કિસ્સાઓમાં અટકાયત હુકમ કરવાનું ટાળવું જોઈએ.
3. બુટલેગર કેટેગરીમાં અટકાયત હુકમ કરતી વખતે પકડાયેલ જથ્થો ગણનાપાત્ર હોવો જોઈએ. ગણનાપાત્ર જથ્થો સ્થાનિક પરિસ્થિતિ અને અટકાયતીની ગુનાહિત પ્રવૃત્તિ ધ્યાને લઈ નક્કી કરવાનો રહેશે. અમુક કિસ્સાઓમાં ધ્યાને આવ્યું છે કે, પ્રોહીબિટેડ મુદ્દામાલ મંગાવનાર તથા વેચનાર વિરુદ્ધ કાર્યવાહી કરવામાં આવતી નથી પરંતુ દેશી/ વિદેશી દારૂના જથ્થાની હેરાફેરી કરનાર સામે અટકાયતી પગલાં લેવામાં આવે છે.
4. જાતીય સતામણી ગુનેગાર કેટેગરીમાં ખરેખર જાતીય શોષણના તથા પોકસો એક્ટ હેઠળના ગુનાઓ ધ્યાને લઈ અટકાયત હુકમ કરવો. યુવતી પોતાની સંમતિથી યુવક સાથે જતી રહેલ છે કે પરસ્પર સંમતિથી શારીરિક સંબંધો રાખેલ છે તે બાબતને સાધનિક કાગળો પરથી સમર્થન મળતું હોય તેવા કિસ્સામાં યુવતી સગીર હોવા છતાં પણ યુવક સામે જાતીય સતામણી કેટેગરીમાં પાસામાં અટકાયત કરવી ન્યાયોચિત જણાતી નથી. યુવતીના પોલીસ સમક્ષના નિવેદનો તથા તબીબી પરિક્ષણ દરમિયાન મેડીકલ ઓફીસર સમક્ષ આપેલ નિવેદનોની યોગ્ય ચકાસણી કરી ત્યાર બાદ યુવકની પાસા હેઠળ અટકાયતનો હુકમ કરવો જોઈએ.
5. ગેરકાયદેસર નાણાની ધીરધાર કેટેગરીમાં અટકાયત કરતા સમયે મોટાભાગના કેસોમાં એક જ ફરિયાદ ધ્યાને લઈ અટકાયત હુકમ કરવામાં આવતો હોવાનું જણાયું છે. કેટલાંક કેસોમાં તો ફરિયાદ નોંધાયા બાદ બંને પક્ષો વચ્ચે સમાધાન થઈ ગયા બાદ F.I.R. રદ કરવા માટે સક્ષમ કોર્ટમાંથી હુકમ મેળવવામાં આવતો હોય છે. જે ફરિયાદના આધારે હુકમ કરવામાં આવ્યો છે તે ફરિયાદ (F.I.R.) અસ્તિત્વમાં રહેતી ન હોઈ, અટકાયત હુકમ નિર્રથક બની જાય છે અને આપો અટકાયત હુકમ રિવોક કરવા માટે વહીવટી કામગીરી બેવડાય છે. આથી, ગેરકાયદેસર નાણાંની ધીરધાર કેટેગરીમાં અટકાયત હુકમ કરતા સમયે અટકાયતીનો ગુનાહિત ઇતિહાસ, F.I.R.ની ચર્ચાતંત્રની પૂરતી ચકાસણી કરી અટકાયત હુકમ કરવા ખાસ કાળજી રાખવી.
6. જુગારનો અહો ચલાવનાર કેટેગરીમાં અટકાયત કરતા સમયે અટકાયતી વિરુદ્ધના જુગાર ધારાની કલમ ૪ અને ૫ હેઠળના ગુનાઓ જ ધ્યાને લેવાના રહે છે. કેટલાક કેસોમાં ફક્ત જુગાર ધારાની કલમ – ૧૨ હેઠળનો ગુનો ધ્યાને લઈ અટકાયત હુકમ કરવામાં આવે છે. જે કાયદાની જોગવાઈને અનુરૂપ નથી.

7. પાસા હેઠળ અટકાયત હુકમ થયા પછી ઘણા કેસોમાં લાંબા સમય સુધી અટકાયત થતી નથી તેવા કિસ્સાઓમાં એક્ટની જોગવાઈ મુજબ ભાગેડુ જાહેર કરવાની અને તેની મિલકતો ટાંચમાં લેવાની પ્રક્રિયા સમયસર હાથ ધરવી.
8. પાસા હેઠળ અટકાયત માટે થયેલ હુકમોની બજવાણીની સમીક્ષા દર મહિનાના Law and Order meeting/ crime conference માં થાય અને અટકાયત ન થવાના કારણોની સમીક્ષા કરવામાં આવે.
9. જે કેસોમાં ૦૧ વર્ષ કે તેથી વધારે સમયથી અટકાયત ન થયેલ હોય એવા હુકમોની અમલવારી કરવી યોગ્ય રહેશે કે કેમ, તે અંગે અટકાયત અધિકારી કક્ષાએ સમીક્ષા કરી નિયમાનુસારની આગળની કાર્યવાહી કરવી.
10. અટકાયતીને અટકાયત માટે ધ્યાને લીધેલ ગુનાઓમાં જામીન મળ્યાને લાંબો સમય વીતી ગયો હોય અને ત્યારબાદ જો કોઈ અન્ય ગુનાહિત પ્રવૃત્તિમાં સંડોવાયા ન હોય તો આવા કેસોમાં અટકાયત હુકમ કરવાનું ટાળવું.
11. અટકાયત અધિકારી દ્વારા જ્યારે પાસા હેઠળ અટકાયત હુકમ કરવામાં આવે તે પહેલા જે તે વ્યક્તિ વિરુદ્ધ અટકાયત હુકમ કરવા માટે ધ્યાને લીધેલ ગુનાઓમાં સક્ષમ કોઈપણ નામ. કોર્ટ દ્વારા તે વ્યક્તિને તે ગુનાઓમાં અટકાયત માટે રક્ષણ મળેલ છે કે કેમ, તેની વિગતો ચકાસ્યા બાદ અટકાયત હુકમ કરવો.
12. અટકાયત અધિકારી દ્વારા જ્યારે પાસા હેઠળ અટકાયત હુકમ કરવામાં આવે પરંતુ અટકાયતીની ધરપકડ ન થયેલ હોય, પરંતુ ત્યારબાદ જ્યારે અટકાયતીની અટકાયત કરવામાં આવે તે સમય દરમિયાન અટકાયત હુકમ કરવા માટે ધ્યાને લીધેલ ગુનાઓમાં સક્ષમ કોઈપણ નામ. કોર્ટ દ્વારા તે અટકાયતીને તે ગુનાઓમાં અટકાયત માટે રક્ષણ મળેલ છે કે કેમ, તેની વિગતો ચકાસ્યા બાદ જ તે અટકાયતીની અટકાયત કરવી.

૬, અટકાયતીની ગુનાહિત પ્રવૃત્તિ જાહેર વ્યવસ્થાની જાળવણીને વિપરીત અસર કરે છે તેવું પ્રસ્થાપિત કરવા માટે જરૂરી સાધનિક કાગળો હોવા જોઈએ તથા અટકાયતના કારણોમાં આ બાબતોને યોગ્ય રીતે પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવે તે અત્યંત જરૂરી છે. દરખાસ્ત કરનાર ઓથોરિટી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવતી દરખાસ્ત પૂરતા આધાર – પૂરાવા અને વાજબી કારણો સાથેની હોઈ તે બાબતે ખાસ કાળજી રાખવી જેથી દરખાસ્તને પૂર્તતા માટે પરત મોકલવાનો પ્રશ્ન ઉભો ન થાય. આ રીતે બિનજરૂરી સમય વ્યય થવાના કારણે સમયસર અટકાયતનો હેતુ સરતો નથી.

૭, આમ, ગુજરાત અસામાજિક પ્રવૃત્તિઓ અટકાવવા બાબત અધિનિયમ , ૧૯૮૫ હેઠળ અટકાયત હુકમ કરતી વખતે પૂરતી કાળજી રાખવા તથા ઉક્ત માર્ગદર્શક સૂચનાઓનું ચુસ્તપણે પાલન કરવા જણાવવામાં આવે છે.

ગુજરાતના રાજ્યપાલશ્રીના હુકમથી અને તેમના નામે,

(પંકજ દવે)

ઉપસચિવ

ગૃહ વિભાગ

બિડાણ : ઈ- મેઈલ મારફત

(૧) તા. ૧૯.૧૦.૨૦૧૫ નો પરિપત્ર

(૨) તા. ૦૭.૦૮.૨૦૧૮ નો પરિપત્ર

(૩) ચુકાદાઓ :

❖ વિજય નારાયણ સિંઘ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય કેસ ૧૯૮૪ તથા ખાજા બિલાલ અહેમદ વિરુદ્ધ તેલંગાણા રાજ્ય કેસ ૨૦૨૦

- ❖ બંકા સ્નેહા શીલા વિરુદ્ધ તેલંગાણા રાજ્ય : (એસ.એલ.પી.(ક્રિમિનલ) નં.૪૭૨૯/૨૦૨૧)કેસમાં તા.૦૨/૦૮/૨૦૨૧નો નામ. સુપ્રિમ કોર્ટનો આદેશ.
- ❖ મહાદા કે શ્રી રામ વિરુદ્ધ તેલંગાણા રાજ્ય: (ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૫૬૧/૨૦૨૨)કેસમાં તા.૦૪/૦૪/૨૦૨૨નો નામ. સુપ્રિમ કોર્ટનો આદેશ
- ❖ સુશાંતા કુમાર બનિક વિરુદ્ધ ત્રિપુરા રાજ્ય: (ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૭૦૮/૨૦૨૨)કેસમાં તા.૩૦/૦૮/૨૦૨૨નો નામ. સુપ્રિમ કોર્ટનો આદેશ .

પ્રતિ,

- સર્વે પોલીસ કમિશ્નરશ્રીઓ
- સર્વે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટશ્રીઓ
- સર્વે જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષકશ્રીઓ

નકલ જાણ સારુ રવાના :-

- પોલીસ મહાનિદેશકશ્રી અને મુખ્ય પોલીસ અધિક્ષકશ્રી, ગુજરાત રાજ્ય, ગાંધીનગર
- સિલેક્ટ ડાઇલ

